С Т А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Цветана Александрова Стоянова - катедра „Управление”, УНСС – София, научна специалност „Социално управление“, професионално направление 3.7. Администрация и управление*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в *професионално направление 3.7. Администрация и управление*.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-475/22.07.2025 г. на ректора на Софийски университет.

Автор на дисертационния труд: *Гергана Йорданова Сиракова - Йорданова*

Тема на дисертационния труд: *„Иновация и трансформации в банковия сектор“*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Стопанско управление“ към *катедра „Стопанско управление“, Стопански факултет* на СУ „Св. Климент Охридски. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 2020-2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Гергана Сиракова представлява цялостно и задълбочено изследване в областта на иновациите и трансформациите в банковия сектор, със специфичен фокус върху стратегическата роля на небанковите услуги, предлагани от банките и насочени към индивидуалните клиенти. Темата е много актуална в контекста на промените, които се случват в банковия сектор, изследвайки ключовата роля на финансовите иновации в преобразуването на банковата среда по целия свят.

Авторката умело анализира научни изследвания, посветени на банковите трансформации, като отчита и гледната точка на клиентите. Защитава тезата, че в епоха, белязана от бърз технологичен напредък и променящи се потребителски предпочитания, иновативните банкови

практики са незаменими за поддържане на конкурентоспособността и стимулиране на устойчив растеж. Подходът е интердисциплинарен – свързва елементи от икономиката, мениджмънта, финансите, статистиката и информационните науки. Това демонстрира не само широка научна култура, но и способност за критично мислене и аналитичен синтез.

Дисертацията е в общ обем от е 218 страници, от от които 189 страници основен текст, 18 страници с литературни източници и 11 страници приложения. Използвани са 233 бр. библиография. 33 изображения, 10 таблици и 10 фигури. Структурирана е във въведение, две глави, заключение, списък с библиографски източници и приложения.

В уводната част са представени актуалността на темата, дефинирани са целите, задачите и работните хипотези, които логически водят към изграждането на самостоятелна теоретична и приложна рамка. Библиографията е разнообразна и обхваща широк кръг от автори, както на английски, така и на български език.

Целта е ясно формулирана, и е конкретизирана в 6 изследователски задачи.

Задачите са логично подредени, конкретни и обхващат както теоретичните, така и приложните и емпирични измерения на темата. Изпълнени са в хода на изложението.

Обектът и предметът на изследването са ясно дефинирани. Основната теза, която се лансира в дисертационния труд е свързана с разбирането, че съществува връзка (корелация) между интегрирането на небанкови услуги като част от иновационната стратегия и размера на банките. В хода на изследването тезата е потвърдена емпирично.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Разглеждайки дисертационния труд, можем да откроим следните резултатите. В първа глава озаглавена „Теоретични основи и анализ на ключови трансформационни тенденции в банковия сектор“ са представени същността и особеностите на различните иновационни теории, като последователно са посочени тези от 1962 година до наши дни. Прави впечатление, че проведеният литературен преглед е систематизиран и представя ключовите трансформационни тенденции в банковия сектор. Обвързването на дефинициите на финансовите технологии, финансовите иновации и трансформационните процеси в банковите организации в ерата на Банкиране 4.0 може да се отчете като принос на автора в тази глава.

Втора глава на дисертацията представя авторска методика за

изследване на иновационното банкиране, представена в четири стъпки. Конструирани са два оригинални индикатора за оценка на дигиталната зрялост и интеграцията на небанковите услуги във всички банки, опериращи в България. Те са допълнени от качествени методи, включително пилотно фокус групово проучване (за получаване на информация от клиентите) и интервюта с банкови специалисти, за проучване очакванията на клиентите и стратегическите намерения на банките, съобразени както с търсенето, така и с конкурентите. В тази глава най-силно оценявам концептуалното дефиниране на 26 дигитални банкови функционалности и 28 небанкови услуги, които очертават тенденциите в дигиталната трансформация на българските банки и представят стратегическа карта, надграждаща стандартната банкова дейност. Така чрез подобно сравнение става възможна категоризацията на банките на българския пазар в групи по отношение на дигитална зрялост и въз основа на обхвата и дълбочината на предлаганите от тях дигитални и небанкови услуги. Очертани са и двигателите на стратегията за излизане отвъд традиционното банкиране, като са класифицирани в две групи – вътрешни (стратегия на международната група, притежаваща съответната банка, визия на местното ръководство и/или вътрешни технически възможности) и външни (специфични за пазара фактори, които предизвикват реактивен отговор от страна на банката; пазарна конкуренция; очаквания на клиентите). Анализът включва графично и таблично представяне на резултатите, измервания чрез Ликертови скали и корелационни анализи, които показват наличието на силни взаимовръзки между изследваните променливи. В заключителната част на главата се извеждат конкретни изводи и препоръки за наблюдаваните иновации в банковия сектор. Посочва се, че те са предимно ориентирани към клиента и фокусирани върху услугите, а не върху дълбоки НИРД дейности или патентоспособни технологии – тенденция, която съответства на по-широкия национален иновационен контекст в България, характеризиращ се с ограничени инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (0.79% от БВП през 2023 г.) и нисък патентен изход (ARC Fund, 2024).

В заключението са направени обобщения за дигиталните иновации в банковия сектор. Считам, че целите и задачите са успешно постигнати. Проучването е проведено поетапно, методологически е обосновано и е емпирично доказано.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Въз основа на представеното в дисертационния труд, приемам заявените научни и научно-приложни постижения в дисертацията и считам, че са лично дело на докторантката.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката представя две самостоятелни публикации по труда в престижни международни конференции, което подчертава високото качество и значението на изследването за управленската наука. Тези публикации представят съществени части на дисертационното изследване и дават възможност на широката научна общност да се запознае с резултатите от него.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е с обем от 60 стр. и съответства на съдържанието на дисертационния труд. Той представя в синтезиран вид изпълненото от докторанта научно изследване и постигнатите резултати от него. Авторефератът отговаря на изискванията, като е съобразен с правилата за структура и съдържание.

7. Заключение

В заключение може да се каже, че дисертацията е научно изследване по актуална тема и съдържа приноси в областта на управлението на банките и тяхната дигитализация. Докторантката познава и анализира литературата по темата, може да формулира изследователски проблеми, да систематизира класическите и новите теории и концепции, да конструира изследователски апарат, да провежда емпирично изследване и да обосновава предложения за подобрение на съществуващата практика. Гореизложеното ми дава основание за положителна оценка, че дисертационният труд със заглавие *„Иновации и трансформация в банковия сектор“* и автор Гергана Йорданова Сиракова – Йорданова съответства на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, поради което предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват „за“ присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Гергана Сиракова в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, Научна специалност „Стопанско управление“.

01.09.2025 г. Проф. д-р Цветана Стоянова:

София /……/